

Verbálna inšpirácia a otvorená interpretácia

Desať minút nie je veľa. Obmedzím sa na pár poznámok.

poznámka prvá: *Verbálnu inšpiráciu, Špeciálneho zjavenia, možno pochopiť iba v kontexte Všeobecného zjavenia.*

„Každé písmo, vdýchnuté Bohom je užitočné na vyučovanie, karhanie, naprávanie, na vychovávanie v spravodlivosti...“ Napísal Pavel. (2. List

Timoteovi 3: 16 – 17)

Ono Pavlovo *Vdýchnuté Bohom* – *Inspirtio* zrejme odkazuje k obrazu stvorenia človeka. Boh *„vzal prach zo zeme a vdýchol do neho dych života“*. Tým vdýchnutím je človek vo svete ustanovený ako obraz Boha. Čím sa človek Bohu podobá? Slovom. Boh tvorí svet Slovom, Adam slovom dáva mená tomu, čo Boh stvoril. Apoštol Ján zmysel stvoriteľského príbehu posúva ešte hlbšie: Boh už nie je iba Hovoriacim – Boh sám je Slovo – akt prehovorenia: *Na počiatku bolo Slovo to slovo bolo u Boha a to slovo bol Boh. Ním všetko povstalo. V ňom bol život, a ten život bol svetlom ľudí.* Nuž, Slovo sa stalo svetlom človeka - svetlom vedomia a svedomia. Stojíme tu pred závratnou skutočnosťou. Skôr než povstal prvý človek, aby prehovoril do ticha sveta, bolo tu Slovo – Kristus – slovo Vesmíru – abeceda stvoreného sveta. V každom deji, za každou vecou je prítomný Kristus – ako zmysel vecí, a dejov. I my sami sme stvorení zo Slova. Francis Colins v knihe *The Language of God* o rozlúštení ľudského genómu napísal toto: *Dnes sa učíme jazyk, v ktorom Boh vytvoril život.* Nuž, človek povstal zo slova, sám je slovom a tak vstupuje do svojich dejín. Jazyk sa mu stáva kolektívnou pamäťou. Reč pretvoril v písmo, v kódovaný systém znakov. Písmo sa mu stalo nosičom kolektívnej pamäti. To, čo si do kolektívnej pamäti písmom uložil, sa stáva základom jeho pretrvávajúcej identity: Ňou si odpovedá na otázku seba samého: *Odkiaľ prichádzame, kto sme, kam smerujeme?* O vývoji človeka v jeho histórii vieme dvoma odlišnými spôsobmi: Rez vrstvami zeme nám odhaľuje vývoj človeka zvonku - dejiny materiálnej kultúry. Rez vrstvami písma nám odhaľuje vývoj človeka zvnútra - dejiny duševnej kultúry. Tak tu máme pred sebou i Bibliu: knižnicu kníh, kolektívnu pamäť spoločenstva viery, zrodenú z praotca Abraháma. No uprostred masy duševných dejín Izraela, sa tiahne zlatá žila *Zjavenia – Dejiny Boha v ľudských dejinách.*

Už prvé Adamove slovo – ním stvoreniu dáva mená, a začína tak čítať text sveta, ktorým ho Boh oslovil - je inšpiráciou. Prirodzené zjavenie rozumu v jazyku, predchádza špeciálnemu zjaveniu Písma; dáva základ jeho vzniku i jeho porozumeniu. Boh je komunikácia, a človeka stvoril na svoj obraz - ako komunikáciu. Tu všetko začína, a tak všetko i pokračuje.

Druhá poznámka: *Každá inšpirácia je nevyhnutne verbálna.* Inšpirácia je inšpiráciou, lebo nám zjavuje zmysel našej situácie. Zmysel sa však vynára až tam, kde vnímanú situáciu osvetlí rozum svojimi pojmami. Nástrojom rozumu je jazyk. Bez pojmov jazyka, nemožno uchopiť a porozumieť žiadny význam. Až keď som o veci prehovoril, odkrýva sa mi jej význam. Osvetlenie vnímaného bytia zmyslom, je teda vždy neoddeliteľne spojené so slovom. Keď máme pred sebou text, to čo je v ňom inšpirované, nemožno izolovať od štruktúry slova -od tela písma - ako niečo, čo je tu samo o sebe. Stopu Ducha nachádzame celú otlačenú v prachu jazyka.

Ako je to však medzi človekom a Bohom? Boh predsa nekonečne presahuje hranice ľudského. Ak človek oslovený Bohom prehovorí, zmenší Boha do rozmerov svojho jazyka, ak neprehovorí zjavenie zostane nevyjavené. Ako má ľudský jazyk stvorený z prachu zemských skúseností prehovoriť o Bohu. Ľudská reč má tajomnú schopnosť, schopnosť vypovedať v symboloch. Tam kde nemáme slová, ktorými by sme označili absolútne Božej skutočnosti, jazyk nám ponúka reč symbolov. Siahá po zástupných obrazoch – obrazoch Vetra, kráľa, Otca.. A tak o Bohu vypovedáme. Napríklad: Boh je Ruach – Duch. Aj Ruach je slovo - symbol – v pôvodnom význame vánok, či dych. Ak máme čítať Inšpirované slovo s porozumením, musíme mať na pamäti symbolický charakter jeho najhlbších významov. Text vypovedajúci o Bohu nie je portrét, ktorý ukazuje sám na seba, ale ikona odkazujúca nad seba. Je výzvou, aby sme vstúpili do komunikácie a vo svojom vlastnom bytí uvideli a zažili Božiu skutočnosť, ku ktorej text odkazuje.

To ma vedie k tretej poznámke: *Slovo je naplnené inšpiráciou tam, kde sa deje v akte komunikácie.* Nespočíva v materiálnej štruktúre nosiča – v litere písma, ale v udalosti komunikácie. *Lebo litera zabíja, napísal Pavel ale Duch oživuje... Božie slovo sa stalo...* Tak svätopisci hovoria o iniciačnej situácii, z ktorej vyhotovili písaný záznam. Iba komunikácia je inšpiráciou: Komunikácia vzniká za predpokladu, že je tu na jednej

strane, prítomná intencia hovoriaceho: Hovoriaci chce prehovoriť k niekomu o niečom. Na druhej strane je tu pozornosť počúvajúceho, situovaná v konkrétnej perspektíve jeho aktuálneho bytia. Komunikácia nastala, ak to, čo bolo najprv v hovoriacom, je teraz, nazerané pochopené a zažité, v tom kto počúval. Takto vstúpila inšpirácia do textu Písem, tak z textu vystupuje znova a znova, ku každému ďalšiemu človeku. Písmo je živé práve preto, že komunikácia sa deje znova a znova. Vstupuje vždy do jedinečných kultúrnych i bytostných podmienok počúvajúceho; A inšpirácia z prastarého prameňa, v komunikácii s novou kultúrnou a osobnou situáciou počúvajúceho, inšpiruje nové dosiaľ nereflektované významy.

Tu sa pred nami otvára otázka interpretácie. Tej patrí moja posledná poznámka. *Ak je text živý, interpretácia je otvorená.* Nová komunikácia vstupuje do nových významov. Iba mŕtve písmo, je uzavreté samo v sebe. Veď práve takto, v otvorenosti, texty zjavenia vznikali: Ako postupné vynáranie sa Božieho zjavenia. Jednotlivé hlasy, vzdialené od seba i celé tisícročia, odkazujú k sebe navzájom a tvoria prvky veľkolepej architektúry – božieho príbehu v dejinách človeka. Tie hlasy však nie sú iba súhlasné, občas sú i protirečivé. Abrahám nenachádza rozpor v Božej požiadavke, obetovať svojho syna. Keby bol žil po Mojžišovi, také vnuknutie by nevyhnutne považoval za pokušenie. Mojžiš predsa jasne napísal: *Nebudeš sa k Hospodinovi správať tak, ako pohanské národy, veď oni svojim bohom na oltári obetovali synov a dcéry.* Deut. 12: 31. Dávid sa pýta – *Hospodin, nemám azda nenávidieť tých, čo Ťa nenávidia? Nenávidím ich, stali sa mi nepriateľmi.* No Ježiš hovorí: *Počuli ste, že bolo povedané: milovať budeš svojho blížneho a nenávidieť svojho nepriateľa. Ale ja vám hovorím – milujte svojich nepriateľov.* V slove „nenávidieť“ Ježiš zhrnul, čo Mojžišov zákon požadoval, dokonca vo forme genocídy: *Pamätaj čo ti urobil Amálek... Odstrániš spod neba pamiatku Amaléka.* Božiemu zjaveniu treba načúvať nie len tam, kde sa nám kladie ako jednoznačná odpoveď, ale i tam kde sa v rozpore pred nami otvára ako otázka. Práve tými trhlinami do litery vstupuje Duch a odkrýva Boha v jeho intencii, v postupujúcom vynáraní sa Božieho zjavenia. Ako zlatá čaša vynárajúca sa z hlbín studne – najprv vidíme iba žiarivý bod, postupne sa podoba približuje, vyjasňuje, kým nie je vytiahnutá nad hladinu v plnom svetle dňa. Tak sa postupujúce zjavenie

završuje – vo vtelení Slova – v Ježišovi Kristovi – Tu sa Boh nie len prihovára človeku – Boh sa stáva človekom.

Každý poctivý pokus odpovedať na rozpor, predstavuje nové podujatie interpretácie. Cirkevný otcovia prvých storočí považovali za samozrejmosť, že ten istý text má rôzne možnosti interpretácie. Hovorili o doslovnej, etickej a duchovnej rovine textu. Modernizmus túto otvorenosť zamietol. Riadil sa ideálom vedy, pre ktorú existuje iba jedna pravdivá interpretácia. Pomocou historicko - kritickej metódy sa Liberálna teológia pokúsila odstrániť z písom mytologický nános a dostať sa k čistému významu. Pokusy zrekonštruovať historického Ježiša boli síce úctyhodné, no nikam nevedli. Niektorí konzervatívny bibliisti si osvojili „vedecký“ postoj – jedinej interpretácie – no oproti liberálnym teológom ju chceli nájsť v doslovnom význame textu.

Hľadanie jediného definitívneho významu, je pochopiteľnou túžbou človeka: Túžbou po konečnej syntéze celostnej pravdy. No kým sme uprostred dejín, každá taká syntéza je nevyhnutne násilná a predčasná. Apoštol Pavel, to dobre vedel. Napísal: *Iba sčasti poznáme a sčasti prorokujeme. Ale keď príde plnosť, to čo je čiastočné sa pominie. Teraz vidíme len akoby v zrkadle, v záhade, ale potom z tváre do tváre. Teraz poznám sčasti, ale potom budem poznať tak ako som bol poznaný.*